

PERSONALITATE MARCANTĂ ÎN DOMENIUL BIOLOGIEI ACADEMICIANUL ION TODERAȘ LA 70 DE ANI

Născut la 17 august 1948 în satul Logănești, rn. Hâncești.
Biolog, domeniul științific: zoologia funcțională, hidrobiologie.
Doctor habilitat în științe biologice (1991), profesor universitar (1991). Membru corespondent (2000) și membru titular al Academiei de Științe a Moldovei (2007). Membru de Onoare al Academiei Române (2016).

Academician, profesor universitar, laureat al Premiului Național, savantul Ion Toderaș este o personalitate marcantă în domeniul biologiei, recunoscut în comunitatea științifică internațională. S-a născut la 17 august 1948 în satul Logănești, rn. Hâncești, fiind al treilea copil al Mariei și al lui Chiril Toderaș, familie de pădurari. A absolvit Școala primară din satul Logănești (1963), Școala medie nr.1 din orașelul Hâncești (1966), după care își continuă studiile la Facultatea de Biologie și Pedologie a Universității de Stat din Chișinău (1966–1971). În 1971 se înscrie la studii doctorale la Institutul de Zoologie al AȘM. (1976). Activează în calitate de cercetător științific de diferite niveluri la Institutul de Zoologie al AȘM (din 1971 până în 1988), șef al Catedrei de Zoologie (1988–1998), transformată ulterior în Catedra de Zoologie și Ecologie a USM (1998–2000), șef al Catedrei de Biologie Umană și Animală a USM (2000–2005), academician coordonator al Secției de Științe Biologice, Chimice și Ecologice a AȘM (2004–2009), director al Institutului de Zoologie al AȘM (1993–2006; 2009 – prezent).

Cercetătorul Ion Toderaș a fost angajat de Institutul de Zoologie Experimentală și Fiziologie al AȘM (actualmente Institutul de Zoologie) după absolvirea facultății. Nivelul înalt de pregătire, gândirea analitică impecabilă, capacitatea de muncă enormă, cunoștințele profunde și vaste i-au permis să realizeze cu succes investigațiile științifice la tema tezei de doctorat. Astfel, în 1979 susține cu brio teza de doctorat cu tema „Chironomidele (*Diptera, Chironomidae*) ecosistemelor bazinului fluviului Nistru și rolul lor în procesele biologice”, obținând titlul de doctor în științe biologice la Universi-

tatea „I. I. Mecinikov” din Odessa, beneficiind de coordonarea academicianului Mihail Iaroșenco.

Ulterior, în perioada 1986–1987, a urmat un stagiu la Institutul de Zoologie al Academiei de Științe din Rusia (Sankt-Petersburg), sub îndrumarea profesorului Gh. G. Vinberg, membru corespondent al Academiei de Științe a URSS, remarcabil biolog și enciclopedist, savant cu reputație mondială. În cadrul acestui institut, în anul 1991, I. Toderaș și-a susținut teza de doctor habilitat cu tema „Bazele estimării rolului funcțional al populațiilor de animale în ecosistemele acvatice continentale”. În urma unor cercetări teoretice și experimentale complexe pe care le întreprinde, elaborează o nouă concepție științifică: „Existența unor legități unice ale fluxului de materie, energie și formare a productivității secundare”, care a permis lansarea unei noi direcții științifice – **Biogeochimia ecofiziologică a animalelor**, deschizătoare de noi orizonturi privind fundamentarea unor principii necunoscute în cuantificarea funcționării populațiilor de animale poichiloterme în ecosistemele acvatice și în cele terestre. Autenticitatea acestei direcții științifice este probată de școala științifică a Hidrobiologilor și Ihtiologilor din Moldova, fondată de academicianul M. Iaroșenco, la a cărei dezvoltare contribuie de-a lungul anilor acad. I. Toderaș.

Academicianul Ion Toderaș este un mentor spiritual autentic pentru tânăra generație de cercetători. A îndrumat discipolii spre direcții moderne de cercetare, încurajând stagiile tinerilor cercetători în Centrele de excelență de peste hotare pentru însușirea metodelor și tehnicilor noi și utilizarea echipamentului performant în realizarea investigațiilor fundamen-

tale și aplicative în domeniul zoologiei, hidrobiologiei și biologiei moleculare. În calitate de îndrumător la teze de licență, masterat și doctorat în zoologie, ecologie și ihtiologie are un număr de peste 110 specialiști formați, dintre care 30 de doctori în științe (inclusiv un laureat al Concursului Național „Teza de doctorat de excelență”), 10 doctori habilitați atestați (inclusiv doi laureați ai Concursului Național „Teza de doctorat de excelență”), dintre care 6 persoane dețin titlul științifico-didactic de profesor.

Din 1988, timp de 30 de ani, susține 12 cursuri normative, cursuri speciale și seminarii la Facultatea de Biologie și Pedologie a Universității de Stat din Moldova și la Facultatea de Științe ale Naturii a Universității Academiei de Științe a Moldovei, fiind coautor la 14 manuale, compendii și alte lucrări cu caracter didactic. În anul 1993, pentru merite deosebite în activitatea didactică i s-a conferit distincția *Magna cum laude*.

Concomitent, academicianul Ion Toderaș exercită funcția de președinte al Consiliilor Științifice specializate din cadrul Institutului de Zoologie al AȘM, abilitate cu dreptul de a organiza susținerea tezelor de doctorat la specialitățile 165.02. Zoologie, 165.03. Ihtiologie, 165.04. Entomologie, 165.05. Parazitologie și 166.01. Ecologie.

Desfășoară o bogată activitate de cercetare științifică în domeniul zoologiei și al disciplinelor conexe, în plan editorial, managerial, didactic, de protecție și remediere a speciilor de animale, de recenzare și expertiză (în calitate de președinte al Comisiei Naționale a Cărții Roșii a Republicii Moldova, redactor-șef adjunct al revistei „Buletinul AȘM. Științele vieții”, este membru al colegiilor de redacție ale revistelor «Гидробиологический журнал» (Kiev, Ucraina), „Akademos”, „Mediul Ambient”, „Noosfera”, al Colecției Naționale „Rezervațiile Științifice ale Republicii Moldova”, al culegerii periodice „Ecological Studies, Hazards, Solutions”, al Ediției a III-a „Cartea Roșie a Republicii Moldova”, este membru al Consiliului academic al revistei „Studia Universitatis Moldaviae”, *Seria Științe reale și ale naturii* (2015–prezent) ș.a.

Un proiect aparte pentru academicianul Ion Toderaș reprezintă fondarea Laboratorului de Sistemă și Filogenie Moleculară (2007), care în anul 2014 a stat la baza Centrului de Biologie Generală și Moleculară, ulterior Centrul de Cercetare a Invaziilor Biologice din cadrul Institutului de Zoologie. În calitate de coordonator al acestuia se arată convins că numai complementarea metodologiilor clasice ale biologiei generale, zoologiei, hidrobiologiei, ale geneticii și biologiei moleculare poate furniza posibilități performante de punere în valoare a diversității lumii animale ca o componentă majoră a patrimoniului natural.

Academicianul Ion Toderaș a elaborat o serie importantă de lucrări, apreciate pentru profunzimea lor, contribuind la dezvoltarea zoologiei. Astfel, activitatea de cercetare științifică fiind reflectată în publicarea, ca unic autor sau în colaborare, a 590 lucrări științifice, inclusiv 25 de monografii și manuale, 20 de lucrări didactice, 40 de brevete de invenție.

Proiectele internaționale MIS ETC 1150 *Centru pilot de resurse pentru conservarea transfrontalieră a biodiversității râului Prut* și MIS ETC 1676 *Cooperare interdisciplinară transfrontalieră pentru prevenirea dezastrelor naturale și reducerea poluării mediului în Euroregiunea Dunărea de Jos* din cadrul Programului UE-Joint Operational Programme Romania-Ukraine-Republic of Moldova 2007–2013 au fost de asemenea, rodul implicării în coordonarea și în derularea efectivă a acestora de către acad. Ion Toderaș.

Prodigioasa activitate, meritele deosebite în domeniul zoologiei, i-au adus recunoașterea publică prin acordarea unui șir de distincții, printre care se numără Diplomă de onoare a Parlamentului (2007); Diplomă de gradul întâi a Guvernului Republicii Moldova (2007); Premiul I al Academiei de Științe a URSS (1979); Laureat al Premiului Național (2013); Diploma and Medalie of Commander, acordată de către High Commission of the Invention Award. Brussels (2015); Premiul pentru Inovație și Crucea de Comandor acordată de către Înalta Comisie pentru Invenții (Bruxelles – 2018) ș.a. Este Cetățean de Onoare al raionului Hâncești (2018). În anul 2014 i s-a conferit titlul de „Om Emerit”.

Contribuția sa de excepție la progresul științei, precum și la consolidarea relațiilor de colaborare interacademice și interuniversitare internaționale, rezultatele remarcabile obținute în activitățile comune de cooperare cu instituțiile de cercetare și de învățământ superior din România, i-au adus recunoașterea valorii sale științifice în întreg spațiul românesc, savantul Ion Toderaș fiind ales, în anul 2016, Membru de Onoare al Academiei Române.

Pentru aportul semnificativ la progresul științelor biologice și la pregătirea cadrelor de înaltă calificare în cadrul Universității de Stat din Tiraspol, cu sediul la Chișinău, în anul 2016 acad. Ion Toderaș i-a fost conferit titlul onorific de Doctor Honoris Causa.

Cu prilejul aniversării a 70 de ani, echipa Institutului de Zoologie își exprimă recunoștința și admirația pentru tot ce a făurit de-a lungul vieții. Îi adresăm cele mai sincere urări de bine, îi dorim sănătate, satisfacție sufletească și împliniri deosebite în munca de cercetare.

Dr. hab., prof. Laurenția UNGUREANU
Dr., conf. Livia CALESTRU